

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΣΤΗ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ

Ήταν φυσικό να δείξουν οι γυναίκες ξεχωριστό ενδιαφέρον για μια διάσκεψη που είχε σκοπό να προετοιμάσει το δρόμο για μια μόνιμη ειρήνη στα Βαλκάνια. Το ενδιαφέρον αυτό το έδειξαν οι έλληνίδες με πολλές και θερμές εκδηλώσεις, αλλά και με θετική εργασία. Από τις ξένες επίσης είδαμε δυο γυναίκες επίσημα μέλη των εθνικών τους αντιπροσωπειών, τη Σέρβα Δδα Μιλίτσα Μπογδάνοβιτς, καθηγήτρια στο γυμνάσιο κοριτσιών του Ζάγκρεμπ και την κ. Έμινε Τοπτάνι, πρόεδρος του φιλανθρωπικού συλλόγου κυριών της Αλβανίας. Υπήρχαν και αρκετές επισκέπτριες από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Δυστυχώς οι κυρίες αντιπρόσωποι της Ρουμανίας που μας είχαν προαναγγείλει τον έρχομό τους, κ. Καλυψώ Μποτέζ και Δδα Τσερκέζ, παλιές μας φίλες και συνεργάτριες, έμποδίστηκαν την τελευταία στιγμή από την αναχώρησή τους.

Υπομνήματα υπέβαλαν οι Σέρβες δύο, ένα η Δδα Μπογδάνοβιτς, για τη μεταρρύθμιση της διδασκαλίας της ιστορίας και ένα έστειλε η Δδα Στέμπι, πρόεδρος της Ζένσκι Πόκρετ (Δικαιώματα της γυναίκας) για τη Συνεργασία των γυναικών των Βαλκανικών χωρών. Ανάλογο θέμα περιλαμβάνει και το υπόμνημα που υπέβαλε η κ. Αύρα Θεοδωροπούλου, για το ρόλο των γυναικών στη Βαλκανική προσέγγιση.

Η Έλληνική αντιπροσωπεία περιέλαβε πέντε γυναικεία μέλη, δύο αντιπροσώπους, τις κυρίες Καλλιρρόη Παρρέν και Αύρα Θεοδωροπούλου και τρεις τεχνικές συμβούλους, τις κυρίες Ελένη Σιφναίου, Μαρία Σδώλου και Αλεξάνδρα Θειακκάκη. Οι κυρίες Παρρέν, Θεοδωροπούλου και Σιφναίου έλαβαν, μέρος στην επιτροπή για την πνευματική προσέγγιση και η κ. Σδώλου στην επιτροπή της κοινωνικής πολιτικής.

Στην επιτροπή για την πνευματική προσέγγιση η Δδα Μπογδάνοβιτς ανέπτυξε το υπόμνημά της και ζήτησε να διδάσκεται η ιστορία αντικειμενικά, χωρίς να εξάπτονται τα μίσση μεταξύ των λαών.

Η κ. Θεοδωροπούλου εξέθεσε σύντομα τα κύρια σημεία του υπομνήματος του κ. Δελμούζου για τη διδασκαλία της ιστορίας, που ζητεί να μην παραγνωριστεί η αξία του εθνικού στοιχείου στην εκπαίδευση αλλά να καλλιεργηθεί σύγχρονα και το πλατύτερο ανθρωπιστικό πνεύμα. Στην πρόταση που έγινε να ανταλλάσσονται στις παιδικές εξοχές τα όρφανά πολέμου ζήτησε να γενικευτεί η ανταλλαγή για όλα τα παιδιά, για να πραγματοποιηθεί μια προσέγγιση των βαλκανικών λαών χωρίς να θυμίζονται διαρκώς οι πόλεμοι και να δημιουργούνται τάξεις προνομιούχων. Η πρότασή της έγινε δεκτή. Ανέπτυξε κατόπιν διάφορα σημεία από το υπόμνημά της και ζήτησε να καθιερωθεί μια βαλκανική βδομάδα, σύγχρονη για όλες τις βαλκανικές χώρες, κατά την οποία να γίνονται διαλέξεις σχετικές, συναυλίες βαλκανικής μουσικής, εκθέσεις, κτλ. Η πρότασή της έγινε δεκτή.

Επίσης ζήτησε να υιοθετηθεί μια απόφαση που είχαν λάβει οι γυναικείες οργανώσεις της Μ. Α. Γ. στο συνέδριο της Πράγας, σύμφωνα με την όποια θα έπρεπε να ιδρυθούν μικτές επιτροπές από αντιπροσώπους των Βαλκ. χωρών σε κάθε μια από τις χώρες αυτές για την εξέλεξη των σχολικών βιβλίων και την εξακρίβωση και βεβαίωση ότι δεν περιέχουν τίποτε που θα μπορούσε να υποκινήσει το μίσος μεταξύ των λαών αυτών. Εξήγησε ότι θα είχε πολύ περισσότερο κύρος μια βεβαίωση που θα είχε τις υπογραφές αντιπροσώπων διαφόρων εθνών παρά τις δηλώσεις ενός αντιπροσώπου του ίδιου του κράτους που είναι συνήθως και υπάλληλος κυβερνητικός, όπως συ-

νέδθηκε με τὴν τελευταία ἔρευνα τοῦ παρισινοῦ Ἰνστι-
τούτου Πνευματικῆς Συνεργασίας. Τὸ γόητρο καὶ τὸ
κῦρος, ἐνδὸς Βαλκανικοῦ Ἰνστιτούτου θὰ μεγάλωνε
ἂν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ φανερονόταν σὰν ἕνας ὄργανισμὸς
ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὶς κυβερνήσεις. Ὅσο κι ἂν ἡ πρό-
τασις αὐτὴ φαίνεται τολμηρῆ, ὡς τόσο τὴ δέχτηκαν
γυναῖκες ποὺ εἶχαν ἐντονώτατο ἔθνικὸ φρόνημα στὸ
συνέδριον τῆς Μ. Α. Γ. Ἡ πρότασις ἔπειτα ἀπὸ ἀρ-
κετὴ συζήτηση δὲν μπόρεσε νὰ γίνῃ δεκτὴ.

Ἡ κ. **Παροῦν** δὴλωσε ὅτι προσφέρει εὐχάριστος
τὴν αἴθουσα τοῦ Λυκαίου Ἑλληνίδων σὲ ἀντιπροσώ-
πους τῶν βαλκανικῶν χωρῶν, ποὺ θὰ ἤθελαν νὰ δώ-
σουν ἐκεῖ διαλέξεις.

Ἐπειτα ἀπὸ ἐπανειλημμένες συνεδριάσεις τῆς ἐπι-
τροπῆς ψηφίστηκαν οἱ ἀκόλουθοι ἀποφάσεις, ποὺ ἔγιναν
δεκτῆς καὶ ἀπὸ τὴ συνέλευσις ποὺ τὶς διατυπώσαμε συ-
νοπτικῶς:

1.—Ταχτικὴ ἀνταλλαγὴ καθηγητῶν μεταξὺ τῶν
Βαλκανικῶν Πανεπιστημίων, ἀνταλλαγὴ καὶ σύνδεσμος
μεταξὺ τῶν πνευματικῶν ὀργανώσεων, ἐκθέσεις Τεχ-
νῶν καὶ Βιοτεχνίας.

2.—Ταχτικὴ ἀνταλλαγὴ φοιτητῶν μεταξὺ τῶν Βαλκ.
Πανεπιστημίων. Διευκόλυνσις στοὺς σπουδαστῆς τῶν
Βαλκ. Χωρῶν νὰ παρακολουθοῦν τὰ ἐλεύθερα ἢ λαϊκὰ
Πανεπιστήμια. Ὁργάνωσις διαλέξεων στὰ χωριά γιὰ τὸ
διαφωτισμὸ πάνω στὰ σημεῖα ἐπαφῆς μετὰ τοὺς λαοὺς τῶν
Βαλκανικῶν Χωρῶν. Νὰ διευκολύνουν οἱ κυβερνήσεις
ἐτήσιες συγκεντρώσεις σὲ μιὰ βαλκανικὴ πόλιν, τῶν
Γενικῶν συνομοσπονδιῶν τῆς ἐργασίας, τῶν ἐνώσεων
τῶν Γεωργικῶν, συνεταιρισμῶν, κλπ. κλπ.

3.—Νὰ εἰσαχθεῖ ἡ διδασκαλία μιᾶς βαλκανικῆς
γλώσσας στὰ Πανεπιστήμια καὶ ἄλλα ἰδρύματα ἀνώτε-
ρης ἐκπαίδευσης στὰ Βαλκάνια.

Στὰ διδασκαλεῖα νὰ δίνονται κατευθύνσεις γιὰ νὰ
προετοιμασθεῖ μιὰ βαλκανικὴ ἔνωση.

4.—Νὰ γίνοντι τροποποιήσεις στὴ διδασκαλία γε-
νικὰ καὶ εἰδικὰ τῆς ἱστορίας στὶς βαλκανικὲς χώρες
καὶ σὲ τρόπο ποὺ νὰ ἐξυπηρετεῖ τὴν εἰρήνην καὶ νὰ
μὴν ἔχει χαραχτήρα ἐπιθετικὸν καὶ νὰ ἐξάπτει τὰ μίσση.

5.—Νὰ ἰδρυθοῦν στὰ πανεπιστήμια ἔδρες συγκριτι-
κοῦ δικαίου τῶν βαλκανικῶν χωρῶν.

6.—Νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ ἤδη ὑπάρχοντα πνευ-
ματικὰ ἰδρύματα τῶν χωρῶν αὐτῶν.

7.—Ἀνταλλαγὴ ταχτικὴ καὶ συνεργασία μεταξὺ τῶν
Βαλκανικῶν μουσείων (διαλέξεις, ἀνταλλαγὴ ἐκμα-
γειῶν, φωτογραφιῶν, κλπ.)

8.—Εὐκόλως ἐκδρομῶν καὶ ταξειδιῶν, διαβατηρίων,
τελωνείων στοὺς διανοομένους βαλκανικοὺς κατόπιν
συστάσεων τῶν πνευματικῶν ἰδρυμάτων καὶ τῶν σχε-
τικῶν κυβερνήσεων.

9.—Καθορισμὸς μιᾶς βαλκανικῆς βδομάδας σὲ κάθε
βαλκανικὴ χώρα σύγχρονης γιὰ ὅλες τὶς χώρες.

10.—Ἀνταλλαγὴ παιδιῶν μεταξὺ τῶν βαλκανικῶν
χωρῶν πρὸς στενωτέρη γνωριμία. Διαβαλκανικὲς παι-
δικὲς ἐξοχέες.

11.—Χρησιμοποίησις τοῦ κινηματογράφου καὶ τοῦ
ραδιοφώνου γιὰ τὴ βαλκανικὴ προσέγγισις, εἰδικὰ γιὰ
τὰ παιδιά. Ἀνταλλαγὴ διδασκτικῶν ταινιῶν (φορεσιῆς,
τέχνες, τοπεῖα) γιὰ τὰ παιδιά. Διαφώτισις πάνω στὸ
ἔργο τῆς Κ. Τ. Ε.

12.—Μετάφρασις τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν στὴ
γλώσσα κάθε χώρας ἀπὸ εἰδικούς.

13.—Μετάφρασις συστηματικὴ καὶ ὀργανωμένη τῶν
φιλολογικῶν καὶ δραματικῶν ἔργων κάθε βαλκανικῆς
χώρας, στενὴ ἐπαφὴ μεταξὺ τῶν φιλολογικῶν, μου-
σικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν συλλόγων τῶν βαλκανικῶν
χωρῶν.

14.—Καλλιέργεια ἐπαφῆς μεταξὺ τῶν συλλόγων
σωματικῆς ἀγωγῆς.

15.—Ἐξάπλωσις τῆς μελέτης τῶν ἐλλήνων καὶ λα-
τίνων κλασικῶν στὶς βαλκανικὲς χώρες.

16.—Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου βαλκανικῆς συνεργασίας
(εἰς τὸ ὅποιον θὰ ὑπάρχει καὶ τμήμα γυναικείας συνερ-
γασίας).

17.—Σχέσεις μεταξὺ τοῦ βαλκανικοῦ τύπου.

Στὴν ἐπιτροπὴ γιὰ τὰ ^{* * *}κοινωνικὰ ζητήματα τῶν Δδων
Βαλκανικῶν χωρῶν ἔλαβον μέρος δύο γυναῖκες ἡ κ.
Μπογδάνοβιτς ἀπὸ τὴν Γιουγκοσλαβία καὶ ἡ κ. **Μ.
Σβώλου**.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐργάστηκε μετὰ πρόεδρον τὸν κ. Σακίζωφ
βούλγαρον ἀρχηγὸ τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος καὶ ἄλ-
λοτε ὑπουργό. Ἡ ἐπιτροπὴ δέχτηκε ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὅτι
δὲν θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ἀποβλέψῃ ἀπὸ τώρα στὸ νὰ
καταρτίσει ἕνα πλήρες πρόγραμμα κοινωνικῆς πολιτι-
κῆς ποὺ θὰ χρησίμευε γιὰ διαβαλκανικὸ πρότυπον ὄχι
μόνο γιὰ τὰ θέματα εἶναι ἀφαντάστως πλατεῖα καὶ
δὲν εἶχε προηγηθεῖ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία, ἀλλὰ
καὶ γιὰ τὴν οὐτε ὅλα τὰ πρόσωπα τῶν ἐπιτροπῶν εἶχαν
τὴν ἀπαραίτητη εἰδικὴ τεχνικὴ μέρωσις, οὐτε ἐκπρο-
σωποῦντο στὴν ἐπιτροπὴ αὐτὴ ὑπεύθυνα ὅλες οἱ ἐνδια-
φερόμενες κοινωνικὲς ὁμάδες.

Γιαυτὸ περιορίστηκε στὸ νὰ χαράξῃ μερικὲς κατευ-
θυντήριες γραμμὲς ἔσον ἀφορᾷ τὴν ἐνοποίηση τῆς
ἐργατικῆς νομοθεσίας μετὰ βᾶσιν τὶς διεθνεῖς συμβάσεις
καὶ τόνισε τὴν ἀνάγκη νὰ λυθοῦν κύρια τὰ ἐξῆς ζη-
τήματα ὡς σπουδαιότερα καὶ πλέον ἐπείγοντα γιὰ τὴν
οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐξύψωσις τῶν ἐργαζομένων
τάξεων. Τὴ γενικὴ καθιέρωσις τῆς ὀχτώωρης καθημε-
ρινῆς ἐργασίας, τὴν ἀφομοίωσις τῶν ξένων ἐργατῶν πρὸς
τοὺς ἐγχωρίους, τὴν καθιέρωσις τῶν κοινωνικῶν ἀσφα-
λειῶν κατὰ τῆς ἀρρώστειας τοῦ γήρατος τῶν ἀτυχη-
μάτων καὶ τῆς ἀσφαλείας μητρότητος καὶ τὴν πλήρη
ἐξασφάλισις τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνδικαλισμοῦ.

Φυσικὰ ὅλα αὐτὰ ἀφοροῦν τοὺς ἐργαζομένους καὶ
τῶν δύο φύλων, γιὰ τὸ ὑποστηρίχτηκαν θερμὰ καὶ ἀπὸ
τὶς γυναῖκες ἀντιπροσώπους. Ἰδιαίτερα ἡ καθιέρωσις
τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνεταιρίζεσθαι προτάθηκε ἀπὸ τὴν
κ. Μ. Σβώλου καὶ ἔγινε παμφηφει δεκτὴ ἡ σχετικὴ
εὐχὴ γιὰ τὴν ἀπόλυτη εἰλικρίνεια ὅλες οἱ ἀντιπρόσω-
ποι ὡμολόγησαν ὅτι ἡ ἀρχὴ αὐτὴ κατακατεῖται σ'
ὅλα τὰ Βαλκανικὰ Κράτη ὡς καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς
οκέφης.

Ἰδιαίτερα οἱ γυναῖκες ἀντιπρόσωποι τόνισαν τοὺς ἀ-
ξιοθρήνητους ὄρους ἐργασίας τῶν γυναικῶν, τὴν ἐκμε-
τάλλευσιν τῆς νεότητος καὶ τῶν παιδιῶν καὶ ζήτησαν
νὰ ἐκφραστεῖ ἡ εὐχὴ γιὰ νὰ καλυτερέψουν οἱ ἄνθρωποι
τῆς γυναικείας ἐργασίας μετὰ βᾶσιν τὴν ἀρχὴ «ἰση ἀμοιβὴ
γιὰ ἰση ἐργασία» καὶ νὰ καταργηθεῖ ἡ παιδικὴ ἐργα-
σία.

Τέλος η γυναικεία αντιπροσωπεία νόμισε καθήκον της να προτείνει στην επιτροπή ν' ασχοληθῆ με τὸ μεγάλο κοινωνικὸ ζήτημα, τὴν καταπολέμηση τῆς σωματεμπορίας καὶ τὴν κατάργηση τοῦ αἰσχους τοῦ διακανονισμοῦ τῆς πορνείας. Ἐτόνισε ὅτι τὰ ζητήματα αὐτά, ἂν θίγουν καὶ ἰδιαίτερος τις γυναῖκες, ὅμως ἔχουν γενικὴ κοινωνικὴ σημασία καὶ ἀποτελοῦν στίγματα τοῦ πολιτισμοῦ μας. Γι' αὐτὸ διατυπώθηκε ἡ εὐχή νὰ ἐνοποιηθῆ ἡ νομοθεσία σχετικὰ μετὰ τὴν καταστολὴ τῆς σωματεμπορίας γυναικῶν καὶ παιδιῶν καὶ τὴν πλήρη κατάργηση τοῦ κρατικῆς διακανονισμοῦ τῆς πορνείας (οἰκων ἀνοχῆς κλπ.). Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι οἱ γυναῖκες ἀντιπρόσωποι διεπίστωσαν μὲ ἀρὰ ὅτι ἐπεκράτησε πλήρης ὁμοφωνία ὡς πρὸς τις ἀπόψεις αὐτὲς τόσο στὴν ἐπιτροπὴ ὅσο καὶ στὴ Γενικὴ συνέλευση ὅπου ἡ κ. Μ. Σβώλου ὑποστήριξε ὅλες τις γυναικεῖες προτάσεις. Αὐτὸ δείχνει μιὰ τέλεια ὠριμότητα τοῦ ζητήματος καὶ σ' ὅλες τις Βαλκανικὲς χώρες. Ἄλλωστε ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρουμανία ἔχουν ἤδη καταργήσει τοὺς οἴκους αὐτοῦς, καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία ἀρχισε νὰ προδίδει στὴ μερικὴ τους κατάργηση. Δυστυχῶς ἡ Ἑλλάδα φιλολογεῖ ἀκόμα ἀπάνω στὸ ζήτημα καὶ ἡ Ἀλβανία, ὅπως μετὰ ντροπὴν τοῦ ἐξέθεσε ὁ Ἀλβανὸς ἀντιπρόσωπος, ἐθεώρησε καλὸ νὰ τὸ υἱοθετήσῃ μετὰ τὴν εἰσοδὸ τῆς στὸν πολιτισμὸ.

Ἡ σημασία τῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν στὴ Διάσκεψη εἶναι φυσικὰ μεγάλη καὶ εἶναι ἀνάγκη καὶ θὰ γίνῃ κάθε προσπάθεια ὥστε νὰ ἐκπροσωπεῖται πλατεῖα ἡ γυναικεία κίνηση καὶ γενικὰ τὸ γυναικεῖο φύλο καὶ ὄχι μόνο «μὲ μιὰ μικρὴ μειονότητα» ὅπως τόνισε στὴ Γεν. συνέλευση ἡ κ. Σβώλου χτυπώντας τὴν ἀδιαφορία ἢ τὴν ἀντίδραση τῶν ἀντιπροσωπεῖων νὰ περιλάβουν καὶ γυναῖκες μεταξὺ των καὶ μάλιστα σὲ ἀνάλογον ἀριθμὸ.

Χάρης στὸν κ. Σβώλο,* ἡ μέλος τοῦ Γεν. Συμβουλίου τοῦ Συνδέσμου μας, πού ὑπέβαλε στὴ Διάσκεψη τὸ σχέδιο τοῦ καταστατικῆ καὶ τὸ ἀνέπτυξε στὴν Ἀ' Ἐπιτροπὴ, ἔγιναν δεκτὰ στὴν ὀριστικὴ τους διατύπωση δύο ἄρθρα πού ἀναγνωρίζουν τὴν ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς τῶν γυναικῶν ὁργανώσεων στὴ Διάσκεψη. Τὰ ἄρθρα αὐτὰ εἶναι τὰ ἑξῆς:

Αἱ ἐθνικαὶ ὁμάδες τῆς Διασκέψεως.

Ἄρθρον 4. παρ. 1. Αἱ ἀντιπροσωπεῖαι αἱ λαβοῦσαι μέρος εἰς τὴν Ἀ' Βαλκανικὴν Διάσκεψιν ὡς καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι οἱ ὅποιοι θὰ μετέχουν ἐκάστοτε εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας διασκέψεις ἀποτελοῦν εἰς τὰς χώρας των ἐθνικὰς ὁμάδας τῆς Βαλκανικῆς Διασκέψεως. Αἱ ὁμάδες αὐταὶ θὰ ἐπιζητήσουν τὴν σύμπραξιν τῶν ὁργανώσεων αἱ ὅποιαί ἐπιδιώκουν τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἢ γενικῶς τὸν σκοπὸν τῆς εἰρήνης ὡς καὶ τὸν προσεταιρισμὸν ἀντιπροσώπων ἐκ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, (κοινοβουλευτικοῦ ἢ ἄλλου) καὶ τῶν ὁργανισμῶν τοπικῆς διοικήσεως. Θὰ ἐπιζητήσουν ἐπίσης τὴν σύμπραξιν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ τύπου, τῶν ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν, γεωργικῶν, ἐργατικῶν καὶ πνευματικῶν ὁργανώσεων ὡς καὶ τῶν γυναικῶν ὁργανώσεων.

Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις.

Ἄρθρον 5. παρ. 3. Ἐκάστη ἀντιπροσωπεία (διὰ

τὴν Γεν. Συνέλευσιν) θὰ περιλαμβάνῃ μέχρι 30 ἀντιπροσώπων ἐκτὸς τῶν ἐμπειροτεχνῶν καὶ τῶν γραμματέων. Κατὰ πρῶτον λόγον θὰ ἐκλέγωνται οἱ ἀντιπρόσωποι μεταξὺ προσώπων ἐκ τοῦ πολιτικοῦ καὶ διοικητικοῦ κόσμου, τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ὡς καὶ τῶν Πανεπιστημίων καὶ ἄλλων πνευματικῶν κύκλων, τοῦ τύπου, τῶν εἰρημιστικῶν Ἐπαγγελματικῶν καὶ γυναικῶν ὁργανώσεων.

* *

Στὴν τελευταία συνεδρίαση πού ἔγινε στοὺς Δελφούς, ἀφροῦ μίλησαν οἱ ἀρχηγοὶ κάθε ἀντιπροσωπείας ἡ Δαδ Μπαχάνοβιτς ἀπηύθυνε τὸν ἀκόλουθο χαιρετισμὸ στὶς γυναῖκες τῶν Βαλκανικῶν χειρῶν:

«Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, στὸ Πανεπιστήμιο τῶν Ἀθηνῶν ὁ τοῦρκος ἀδερφός μας μᾶς συγκίνησε ἀναφέροντας τὴ μητέρα του πού ἐβγαλε κραυγὲς φρίκης μαθαίνοντας τὴ φρικτὴ καταστροφὴ στρατιωτῶν ξένων καὶ μάλιστα ἐθνῶν. Αὐτὸ μού θυμίζει μιὰν ἄλλη μητέρα, τὴν ἀστέρη Γεβροσῆμα τοῦ παλιοῦ σερβικοῦ τραγουδοῦ, πού ἔλεγε στὸ Μόσκο, τὸ μοναχογιὸ τῆς: «Καλύτερα νὰ πεθάνεις παρὰ νὰ μολύνεις τὴν ψυχὴ σου».

Ἄλοῖμονο, δὲν εἶναι ἐμφυχωμένες ἀπὸ παρόμοιο πνεῦμα ὅλες οἱ μητέρες καὶ οἱ γυναῖκες γενικὰ.

Πόσες ὑπάρχουν τοῦ εἶδους ἐκείνου πού ἔκαμε κάποιος σοφὸ νὰ πῆ πὼς «κάθε μητέρα εἶναι ἡ μητρικὴ ὄλυν τῶν ἄλλων πλασμάτων, ὄλων ἐκείνων πού δὲ βγήκαν ἀπὸ τὸ δικό της κόλπο!» Ἄλοῖμονο! Πόσες εἶναι πού ἀγαποῦν μονάχα μὲ τὰ σπλάχνα τους κι ὄχι μετὰ τὴν ψυχὴ τους!

Ἦ εἰσεῖς Βαλκανικὲς μου ἀδερφές! Ἄμποτε νὰ γαπήσετε ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ! Ἄμποτε νὰ ποχτήσετε τὴ διαίσηση τῶν μυστικῶν ἱερῶν δεσμῶν πού ἐνώνουν τὴν ἀνθρωπότητα, πού ἐνώνουν τὸ σύμπαν ὀλόκληρο. Ἄμποτε νὰ ἔχετε τὴ δύναμη νὰ διαμαρτυρηθῆτε, ἀπὸ μέρους σας κι ἀπὸ μέρους τῶν δικῶν σας παιδιῶν καὶ τῶν παιδιῶν τῶν ἄλλων, ἐναντία στὴν εἰδωλολατρεία μιᾶς πατρίδας ἐγωιστικῆς καὶ σκληρῆς πού ἡ μὴνη τῆς φιλοδοξίας εἶναι «ἄς με μισοῦν, ἀρκεῖ νὰ μὲ φοβοῦνται».

Ἦ Βαλκανικὲς μου ἀδερφές σὰς στέλνομε τὸ χαιρετισμὸν αὐτὸ ἀπὸ ἕνα τόπο ἀγαπητὸ στὴν ἀνθρωπότητα.

Ἄν μᾶς ὀδήγησαν ἐδῶ δὲν ἦταν μονάχα γιὰ νὰ μᾶς δείξουν ἕνα τοπεῖο μαγευτικὸ, ἦταν πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὴ βαθεῖα ἀνάγκη μας γιὰ μιὰ κοινὴ πατρίδα, μιὰ πατρίδα ἀπάνω ἀπ' ὅλες τις διαμάχες. Ἡ Ἑλλάδα ποτὲ δὲν ἦταν ὑπέροχη, ὅμως ἀγαπήθηκε καὶ θαυμάστηκε ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς αἰῶνες. Μετὰ τὴν πνευματικὴ τῆς ἔλξη προσεταιρίστηκε ὄλους ἐκείνους πού ἔχουν τὸ πάθος τοῦ πνεύματος, ἐκείνους πού τοὺς συγκλονίζει τὸ ρίγος τῆς φιλοσοφικῆς κατάπληξης, τὸ «θαυμάζειν», ἐκείνους πού, ἀνάμεσα ἀπὸ τις καθημερινὲς ἀσκήμιες μαντεύουν ἕνα ἰδανικὸ, ὅπως ἕνας μεγάλος γλύπτης μαντεύει μέσα στὸν ἀκατέργαστον ὄγκο τοῦ μαρμάρου τὸ ἀριστούργημα πού ζητεῖ ἀπ' αὐτὸν τὸ λυτρωμὸ του, ἐκείνους πού ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν πάλιν διαβλέπουν ἀπὸ τώρα τὴν ἀγνὴν ὁμορφίαν τῆς ὑπέρατης ἐγκράτειας, πού γεννιέται ἀπὸ τὴν κυριαρχία ἀπάνω στὸν ἑαυτὸ μας καὶ εἶναι ἐπιβλητικότερη ἀπὸ κάθε φρενίτιδα.

Ἦ ἀδερφές μου, ποῖος τίτλος δόξας μπορεῖ νὰ εἶναι

μεγαλύτερος για τις πατρίδες μας από το να αποτελέσουν κι αυτές μέρος αυτής της κοινής πατρίδας που το πνευματικό μας εγώ την αισθάνεται δική του

Όταν θα σάς συμβεί να χύσετε δάκρυα ζμιοια με τα δάκρυα της μάνας της τούρκισσας και που δε θα μπορέσετε να τα κρύψετε, μην πιστέψετε αυτούς που θα σάς πουν πως αυτά είναι αδυναμία κι αισθηματικότητα γυναίκεια. Μάθετε πως αναβλύζουν από την κεντρική αλήθεια, από την ίδια της πηγή. Μάθετε όμως να γαπάτε και με αυστηρότητα, σαν τη Γεβροσίμα, τη σέρβα μάνα, κι όσο κι αν είσατε ανεξάντλητες σε τρυφερότητα, να είσατε άδυσώπητες στη διαπίπτωση της αλήθειας.»

* *

Αί γυναίκες αντιπρόσωποι στη Βαλκανική Διασκεψη έστειλαν την ακόλουθη έκκληση στις γυναικείες οργανώσεις των Βαλκανικών χωρών :

Εμείς οι γυναίκες αντιπρόσωποι στην Α' Βαλκανική Διάσκεψη συγκινημένες από της πρώτες επιτυχίας αυτής της συνεργασίας για την πραγματοποίηση της Βαλκανικής Ένωσης της τόσο ποθητής στους λαούς μας απευθύνομε στις αδελφές μας των Βαλκανίων την πιό θερμή έκκληση για να τους ζητήσομε να φροσιωθοούν στο μεγάλο αυτό ιδανικό και να θεωρήσουν άτομική τους υπόθεση την Ένωση των λαών μας.

Εμείς οι γυναίκες που υποφέραμε όλες τις φρικαλεότητες του πολέμου χωρίς να είμαστε υπεύθυνες, γι αυτόν, γιατί ποτέ δε λογαριάστηκε ή θέλησή μας στις αποφάσεις των κυβερνήσεών μας, εμείς που είδαμε τους γιούς μας, τους συζύγους μας, τ' αδέρφια να πεθάνουν στα πεδία των μαχών, ως δόσομε τα χέρια ή μιὰ στην άλλη για να εργαστούμε μόλη μας την ψυχή για τή Βαλκανική Ένωση, για να εξασφαλίσουμε στα παιδιά μας ένα μέλλον μόνιμης ειρήνης, για να πομακρύνομε για πάντα απ' αυτά τον κίνδυνο να υποφέρουν τα δεινά και τις ατιμώσεις που υπέφερε ή δική μας γενεά. "Ας ακούσομε τή φωνή των αγαπημένων μας νεκρών που μάς τὸ ζητοούν επιταχτικά. Εμείς που θυσιάσαμε τα ίδια τα παιδιά μας για ένα απηρχανωμένο ιδανικό που αντιπροσωπεύει τήν κατάθλιψη και τήν εξόντωση ενός λαού από τον άλλο, ως θυσιάσομε τις προλήψεις και τους εθνικούς μας εγωϊσμούς στο ιδανικό της ζωής που αντιπροσωπεύουν ή ειρήνη και ή συνεργασία μεταξύ των λαών. Έτσι εμείς, οι βαλκανικές γυναίκες, μονάδες άγνοημένες, σήμερα, οργανωμένες και ισχυρές πολιτίσες αύριο θα γίνομε ένας από τους πιό σημαντικούς παράγοντες για τήν πραγμα-

τοποίηση του μεγάλου ιδανικού της Βαλκανικής Ένωσης.

Μιλίτσα Μπεγδάνοβιτς	άντιπρόσ.	της Γιουγκοσλαβίας
Έμινε Τσιπτάνη	»	» Αλβανίας
Καλλιρρόη Παρρέν	»	» Ελλάδας
Έλένη Σιφναίου	»	»
Αύρα Θεοδωροπούλου	»	»
Μαρία Σβώλου	»	»
Άλεξ. Θεακάκη	»	»
